

Старогръцки език НФ

2020-2021

Автори

16.

Теокрит

Теокрит (роден ок. 310 пр. Хр.) е един от най-влиятелните антични лирически поети. Появата на жанра „буколическа идилия“ се свързва с неговото име.

Предполага се, че е родом от Сиракуза, но е живял също на Кос и в Александрия. Според биографите му бил близък с известните поети Асклепиад от Самос и Филетас от Кос. Сигурно се е познавал и с епика Арат, както и с други поети от времето – Калимах от Кирена, Аполоний Родоски, Ликофрон от Халкида. Писал е стихове в чест на някои тогавашни монарси – Птолемей Филадельф, Хиерон II Сиракузки.

Работил е в няколко различни жанра;¹ но всичко, което е оцеляло, са 30 „идилии“, 24 епиграми и няколко фрагмента. За автентичността на някои от идилията има спорове – предполага се, че към 1/3 от тях не са на Теокрит. Повечето са написани на дорийски диалект и в хекзаметър.

„Идилия“ означава „малък ейдос“ („видче/образче“). Няма сведения самият автор да е наричал произведенията си така; така че названието на жанра трябва да е било изобретено по-късно.

Някои („Магьосници“, „Любовта на Киниска“, „Сиракузанки“) наподобяват мимовете на съвременника му Херондас и е възможно да са били повлияни от творчеството на сицилиецата Софрон (V в. пр. Хр.).

Други („Хилас“, „Диоскури“) изглеждат като част от епос и напомнят за някои сцени от „Аргонавтиката“ на Аполоний Родоски. „Малкият Херакъл“, „Херакъл лъвоубиец“ приличат на митическите разкази от Омировите химни.

Похвалата за Птолемей има подчертано реторически характер; а произведението, посветено на Хиерон, е по-поетическо и напомня, може би не случайно, за епиникия на Пиндар в чест на Хиерон I (V в. пр. Хр.).

В „Епиталамий за Елена“ се усеща влиянието на Сафо.

Теокрит е имал съзнание за поетическа традиция. Това се вижда в епиграмите му, където споменава имена на поети от класическата и архаичната епоха: Анакреон, Епихарм, Хипонакт, Архилох, Пизандър. Обичал е да пресъздава общуването си с приятели и да им посвещава произведения. В „Талисии“ е представен поетически разговор-състезание на Кос, където участник изглежда да е самият Теокрит, наречен „Симирид“. В началото на „Пастирски певци“ се обръща към Арат, а в „Циклоп“ и „Хилас“ – към милетския лекар Никий.

Влиянието му през античността е голямо: за това свидетелстват "Еклоги"-те на Вергилий и романът „Дафнис и Хлоя“; както и големият брой антични и византийски коментари.

Сборникът с идилията му вероятно възхожда към антологии, съставени през I в. пр. Хр. от филолозите Артемидор и Теон.² Там сигурно са били включени и

¹ Вж. справката в „Суда“.

² Вж. Edmonds, стр. 3.

произведения на Бион и Мосх (II в. пр. Хр.), които пишат по подобен начин и винаги са били смятани за негови последователи.

Литература:

Fr. Schoell. Theokritus von Syrakus в Geschichte der Griechischen Literatur. В. II. Berlin, 1830 (стр. 82-100).

A. Westermann. Vitarum scriptores graeci minores. Brunsvigae, 1845 (Θεοκρίτου, стр. 185).

A. и M. Croiset. Histoire de la literature grecque, t. V. Periode alexandrine (A.C.), periode romaine (M.C.). Paris, 1899 (стр. 180-208)

W. Christ. Geschichte der griechischen Literatur. Muenchen, 1890 (Theokrit, стр. 447-453)

The Greek bucolic poets with an English translation by J.M. Edmonds. London; HUP, 1950 (1912/1937)

С. И. Соболевский и др. „История греческой литературы“, т. III. Москва. АН СССР, 1960 (Феокрит, стр. 104-115; М.Е. Грабар-Пассек)

На български:

Б. Богданов. „Литературата на елинизма“, 1979/1997 (стр. 108-119)

Ат. В.-Кънева в „Антична литература. Енциклопедичен справочник“ (1988)

Из „Сиракузанки“, или
„Две приятелки на празника на Адонис“

„Горго:

- Вътре ли е Праксиноя?

Праксиноя:

- Горго, мила, колко време! Вътре съм. Чудо е, че и сега дойде. Евноя, виж за стол. Сложи и възглавница.

Г.:

- Така е прекрасно.

П.:

- Сядай.

Г.:

- Ох, нещастна душо! Едва ви се спасих, Праксиноя, много тъпла, много четворни колесници.

Навсякъде обувки, навсякъде мъже с хламиди. А пътят е безкраен и ти живееш съвсем далеч.

П.:

- Това е онзи побърканият. Накрая на земята взе това, кошара, не жилище, та да не сме съседки.

Раздор, зло завистливо, такъв е вечно.

Г.:

- Не говори за мъжа ти Динон такива работи, мила, когато малкият е тук. Виж, жено, как те поглежда. Смело, Зопирион, сладка рожбо – тя не говори за татко.

П.:

- Усеща бебето, кълна се в Господарката.

Г.:

- Хубав е татко.

П.:

- Пък този татко завчера – казваме му завчера, наистина: „Тате, да купиш сода и морска трева от палатката“; и дойде и носи сол – мъж тринадесет лакътя.

Г.:

- И моят е така, унищожител на парите, Диоклид. Взех вчера кучешки косми за седем драхми, парцали от стари торби, пет кичура – и всичко боклук, едно върху друго. Но хайде, взимай си роклята и наметката. Да вървим при заможния цар Птолемей и да видим Адонис. Чувам, че царицата е приготвила нещо красиво.

П.:

- На богатия всичко му е богато.“